

Γλωσσάρι όρων- Η εξουσία και η εξουσία του Κράτους

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ- Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΚΑΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Εξουσία: η εξουσία αποτελεί αρχέγονη ανάγκη των ανθρώπων για τη διασφάλιση των όρων και των κανόνων της κοινωνικής συνύπαρξης. Η ούσταση της εξουσίας συμπεριλαμβάνει και την αμφισβήτησή της, ακόμα και την ανατροπή της, όταν δεν ικανοποιεί την ανάγκη για την οποία συστάθηκε, δηλαδή δεν εξασφαλίζει τους όρους και τους κανόνες της κοινωνικής συνύπαρξης.

Εξουσία- νόμιμη: είναι η εξουσία όταν ασκείται σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους και δεσμεύει τόσο τους φορείς εξουσίας όσο και τους πολίτες.

Εξουσία- νομιμοποίηση: η νομιμοποίηση είναι εξωτερική και εσωτερική. Εξωτερική νομιμοποίηση σημαίνει σεβασμός των συνόρων του κράτους από άλλα κράτη και αναγνώριση εδαφικής ακεραιότητας και κυριαρχικών δικαιωμάτων εντός των συνόρων αυτών, σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου. Η εσωτερική νομιμοποίηση αναφέρεται στην κυβέρνηση κι αν αυτή αντιπροσωπεύει την πλειοψηφία του λαού, σύμφωνα με τις εκλογές.

Εξουσία- στοιχεία: τρία είναι τα στοιχεία της εξουσίας: α) οι φορείς της εξουσίας (κυρίαρχοι), β) οι αποδέκτες της εξουσίας (κυριαρχούμενοι), γ) ο τρόπος άσκησης της εξουσίας (δημοκρατική, αυταρχική).

Εξουσία- χαρακτηριστικά: η εξουσία έχει δύο χαρακτηριστικά: πρώτον, έχει την τάση να επεκτείνεται. Από την εξουσία του θυρωρού μέχρι την εξουσία του κράτους και από την εξουσία του μεγαλύτερου προς τον μικρότερο μέχρι την εξουσία των πολυεθνικών επιχειρήσεων, όλες οι εξουσίες, έχουν την τάση να επεκτείνονται. Δεύτερον, έχει την τάση να επιβεβαιώνεται. Δηλαδή, θέλει να κάνει αισθητή την παρουσία της για να επιβεβαιώνει την ύπαρξή της.

Μορφές εξουσίας:

-Πολιτική εξουσία: η πολιτική είναι συνυφασμένη με την εξουσία. Δεν νοείται πολιτική χωρίς εξουσία. Η πολιτική εξουσία είναι νομιμοποιημένη δύναμη, δηλαδή το δικαίωμα κάποιων να εξουσιάζουν και η υποχρέωση κάποιων άλλων να υπακούουν. Η πολιτική εξουσία περιορίζει την εξουσία. Έτσι διασφαλίζονται οι όροι και οι κανόνες της κοινωνικής συνύπαρξης. Αυτό κατορθώνεται με τους θεσμούς, τους άγραφους και γραπτούς κανόνες. Οι θεσμοί, έργο κυρίως της πολιτικής εξουσίας, συντηρούν αλλά και περιορίζουν την εξουσία. Έτσι η πολιτική εξουσία δεσμεύει τους πολίτες αλλά και τον εαυτό της (τους φορείς της), έτσι είναι νόμιμη και νομιμοποιημένη.

-Οικονομική εξουσία: η οικονομία μιας χώρας ασκείται από το κράτος και τους ιδιώτες (άτομα και επιχειρήσεις). Το σύγχρονο κράτος παρεμβαίνει στην οικονομία ιδρύοντας δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς και ασκώντας έλεγχο στην οικονομική δραστηριότητα των ιδιωτών (ίδρυση επιχειρήσεων, μισθοί, φορολογία κτλ.). Επομένως, οικονομική εξουσία ασκούν το κράτος και οι ιδιώτες. Οι ιδιώτες ιδρύουν μικρές ή μεγάλες επιχειρήσεις. Κάποιοι συγκεντρώνουν μεγάλη οικονομική εξουσία και θέλουν να επηρεάζουν την πολιτική εξουσία. Μια ισχυρή οικονομία παρέχει ευημερία στον λαό της χώρας. Επιπλέον, επηρεάζει θετικά τις άλλες μορφές εξουσίας και κυρίως προσφέρει τα αναγκαία χρήματα για τη στρατιωτική και διπλωματική ισχύ της χώρας.

-Ιδεολογική εξουσία: η ιδεολογία διακρίνεται σε επιμέρους ιδεολογίες: θρησκευτική, οικονομική, αισθητική, πολιτική κτλ. Αλλά και κάθε επιμέρους ιδεολογία διακρίνεται ειδικότερα. Έτσι π.χ. πολιτικές ιδεολογίες είναι ο φιλελευθερισμός, ο σοσιαλισμός, ο φασισμός, ο κομμουνισμός, ο αναρχισμός κτλ. Σήμερα, κυρίαρχη πολιτική ιδεολογία είναι η φιλελεύθερη δημοκρατία (Ευρώπη, ΗΠΑ, Καναδάς, Αυστραλία κτλ.).

-Στρατιωτική-διπλωματική εξουσία: ισχύς είναι η ικανότητα να επηρεάζεις τους άλλους για να επιτύχεις τους στόχους σου. Η επιβίωση, η εθνική ανεξαρτησία και εδαφική

ακεραιότητα της χώρας αποτελεί το πρώτο μέλημα κάθε κράτους. Και αυτό εξασφαλίζεται με την στρατιωτική-διπλωματική εξουσία. Στις διεθνείς σχέσεις διακρίνονται τρία είδη ισχύος: σκληρή, ήπια, έξυπνη. Η σκληρή ισχύς εξαναγκάζει τον άλλον. Η ήπια αφορά τις οικονομικές κυρώσεις, τη διπλωματία, τον πολιτισμό. Η έξυπνη ισχύς είναι ένας συνδυασμός σκληρής και ήπιας, ώστε η μία να ενισχύει την άλλη.

Εξουσία της πολιτείας- διάκριση της εξουσίας:

α) Νομοθετική εξουσία/λειτουργία: η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη βουλή και τον πρόεδρο της δημοκρατίας. Για να εκλεγεί κάποιος βουλευτής πρέπει να πληροί δύο προϋποθέσεις: 1) Να έχει την ικανότητα του εκλέγειν, 2) Να έχει συμπληρώσει το 25ο έτος της ηλικίας του. Η βουλή έχει τις σημαντικότερες και σπουδαιότερες αρμοδιότητες, σε σύγκριση με τα άλλα κρατικά όργανα, οι οποίες διακρίνονται σε νομοθετικές, διοικητικές, δικαστικές, άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου. Η κυριότερη αρμοδιότητα της βουλής είναι η νομοθετική, δηλαδή η ψήφιση των νόμων. Η **διαδικασία** που ακολουθείται είναι η εξής:

-Υποβολή στη βουλή πρότασης νόμου ή νομοσχεδίου. Η διαφορά πρότασης νόμου και νομοσχεδίου έγκειται στο όργανο που έχει τη νομοθετική πρωτοβουλία. Αν η πρωτοβουλία προέρχεται από τη βουλή καλείται πρόταση νόμου, ενώ αν προέρχεται από την κυβέρνηση καλείται νομοσχέδιο. Και στις δύο περιπτώσεις πρέπει να συνοδεύεται υποχρεωτικά από αιτιολογική έκθεση, που περιέχει τους λόγους και τους σκοπούς των προτεινόμενων ρυθμίσεων. Αν συνεπάγεται επιβάρυνση του προϋπολογισμού, συνοδεύεται από έκθεση του γενικού λογιστηρίου του κράτους, η οποία καθορίζει τη δαπάνη και από έκθεση για τον τρόπο που θα καλυφθεί η δαπάνη.

-Συζήτηση και ψήφιση του νόμου στη βουλή. Κάθε νομοσχέδιο ή πρόταση νόμου παραπέμπεται στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή για συζήτηση. Η συζήτηση και η ψήφιση γίνεται: 1) κατ' αρχήν, δηλαδή συζητείται και ψηφίζεται ο σκοπός και το περιεχόμενο, 2) κατ' άρθρο, δηλαδή κάθε άρθρο ξεχωριστά, 3) στο σύνολο, δηλαδή όπως τελικά διαμορφώθηκε, μετά από τη συζήτηση, ο υπό ψήφιση νόμος. Οι νόμοι ψηφίζονται είτε από την ολομέλεια της βουλής είτε από τις αρμόδιες διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές. Το Σύνταγμα αναφέρει ποιοι νόμοι ψηφίζονται μόνο από την ολομέλεια.

-Έκδοση και δημοσίευση. Εφόσον ψηφιστεί ο νόμος, ο αρμόδιος υπουργός οφείλει να φροντίσει για την έκδοση και δημοσίευσή του από τον πρόεδρο της δημοκρατίας. Οι νόμοι ισχύουν, συνήθως, από τη δημοσίευσή τους στην εφημερίδα της κυβερνήσεως, εκτός αν οι ίδιοι ορίζουν την έναρξη της ισχύος τους.

β) Εκτελεστική εξουσία/λειτουργία: η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατία και την κυβέρνηση.

-Πρόεδρος της Δημοκρατίας: είναι ο ανώτατος άρχων της χώρας, ρυθμιστής του πολιτεύματος, επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας, συμβολίζει τον λαό και το έθνος και εκπροσωπεί τη χώρα διεθνώς. Γι' αυτό χρειάζεται να είναι μια προσωπικότητα κύρους με καθολική αποδοχή και να υπάρχει συναίνεση των κομμάτων για την εκλογή του. Η φιλοσοφία και η λογική του Σ. απαιτεί από τον πρόεδρο της δημοκρατίας να είναι το πρότυπο του Έλληνα, να προβάλλει τα θετικά και ενοποιητικά στοιχεία του λαού, να ασκεί τα καθήκοντά του στο πλαίσιο της νομιμότητας, του δικαίου και του εθνικού συμφέροντος.

-Κυβέρνηση: την κυβέρνηση αποτελεί το υπουργικό συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από τον πρωθυπουργό και τους υπουργούς. Ο πρόεδρος της δημοκρατίας διορίζει τον πρωθυπουργό και, με πρόταση του πρωθυπουργού, διορίζει και παύει τα λοιπά μέλη της κυβέρνησης και τους υφυπουργούς. Πρωθυπουργός διορίζεται ο αρχηγός του κόμματος το οποίο διαθέτει στη βουλή την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών. Αν κανένα κόμμα δεν διαθέτει την απόλυτη πλειοψηφία ο πρόεδρος της δημοκρατίας παρέχει στον αρχηγό του κόμματος που διαθέτει σχετική πλειοψηφία διερευνητική εντολή για να σχηματίσει κυβέρνηση. Αν δεν μπορέσει να σχηματίσει αυτός κυβέρνηση δίνεται διερευνητική εντολή στον αρχηγό του δεύτερου κόμματος κ.ο.κ.

-Πρωθυπουργός: εξασφαλίζει την ενότητα της κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της καθώς και των δημοσίων υπηρεσιών για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής εντός

του πλαισίου των νόμων. Τα μέλη του υπουργικού συμβουλίου και οι υφυπουργοί είναι συλλογικώς υπεύθυνοι για τη γενική πολιτική της κυβέρνησης και κάθε μέλος για τις πράξεις ή παραλείψεις της αρμοδιότητάς του.

γ) Δικαστική εξουσία/λειτουργία: η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια και οι αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του ελληνικού λαού. Η δικαιοσύνη απονέμεται από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές, οι οποίοι κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους. Τα δικαστήρια, ανάλογα με τις υποθέσεις που δικάζουν διακρίνονται σε:

-Διοικητικά. Είναι εκείνα που δικάζουν τις διαφορές μεταξύ κράτους και πολίτη.

-Πολιτικά. Είναι εκείνα που δικάζουν διαφορές μεταξύ πολιτών.

-Ποινικά. Είναι εκείνα που δικάζουν τους πολίτες, που παραβίασαν τον ποινικό νόμο, που διέπραξαν έγκλημα.

Έφεση: η δικαιοσύνη απονέμεται σε δύο βαθμούς. Στον πρώτο βαθμό η υπόθεση εκδικάζεται από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Εφόσον το ζητήσει ο διάδικος, δηλαδή αν ασκήσει έφεση, η υπόθεση εκδικάζεται σε δεύτερο βαθμό από το εφετείο. Ο διάδικος ζητά από το εφετείο να ελέγξει την ορθότητα της απόφασης, με στόχο να την εξαφανίσει ή να την τροποποιήσει. Αν δεν ικανοποιηθεί στο εφετείο, μπορεί να ασκήσει αναίρεση στον Άρειο Πάγο. Σημειώνεται ότι το εφετείο κρίνει ξανά την ουσία της υπόθεσης, ενώ ο Άρειος Πάγος δεν εξετάζει την ουσία της υπόθεσης, αλλά μόνο αν έγινε σωστή ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου στη συγκεκριμένη περίπτωση.